

- недостатня орієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики;
- невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, їх професійного супроводження;
- недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти;
- повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- недостатній рівень соціально-правового захисту учасників навчально-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників, невисокий рівень заробітної плати таких працівників;
- низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів; слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування освіти;
- відсутність системи мотивації і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності [1].

Відповідно до Національної стратегії формування нормативно-правової бази у сфері освіти має спрямовуватися на визначення правових, організаційних, фінансових засад інноваційного розвитку системи національної освіти в контексті глобалізаційних тенденцій і викликів часу. Насамперед актуальним є питання щодо розроблення та прийняття Закону України «Про післядипломну освіту», нових редакцій Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту».

Оновлення нормативно-правової бази вимагає розроблення та прийняття в устанавленому порядку актів, зокрема, стосовно удосконалення структури національної системи освіти відповідно до міжнародної стандартної класифікації; удосконалення системи оплати праці педагогічних, науково-педагогічних працівників та інших категорій працівників навчальних закладів з метою забезпечення державних гарантій, визначених статтею 57 Закону України «Про освіту» [1].

Таким чином, участь вітчизняної системи вищої освіти в євроінтеграційних перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток, набуття нових якісних ознак, а це можливо тільки шляхом проведення модернізації нормативно-правової бази вітчизняної вищої освіти та створення програми послідовного зближення її з європейським освітнім і науковим простором. В Україні багато зроблено для вирішення цих проблем, про це свідчить наявність цілої низки нормативно-правових актів, але на сьогодні існують проблеми правового механізму забезпечення якісного виконання модернізації вищої освіти, яке можна вирішити тільки на державному рівні.

*Список використаних джерел:*

1. Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 «Про затвердження Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

## **ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВИХ РЕФОРМ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

**Басс Вікторія Олександрівна**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ

Місьцеве самоврядування в Україні сьогодні існує виключно на папері. Зокрема, це проявляється у бюджеті, який є надто централізованим, і в ньому передбачене жорстке, «ручне» управління грошовими коштами. У результаті жоден орган місцевого самоврядування не може діяти самостійно, адже коли грошей немає, нічого не можна спланувати, ні розвиток міста та конкретної території, а ні соціальні програми. Лише коли ми почнемо формувати бюджет знизу, тоді в Україні і почнеться справжнє місцеве самоврядування [1, с. 1].

Здійснені на теперішній час реформи показують проблеми спроможності права і законодавства здійснювати соціальні зміни у суспільстві, юридичні спроможності та контроль законності, гарантії права і свобод населення. Їх результат полягає у тому, щоб домогтися відповідності правової системи та

умов її функціонування тим перетворенням, що відбуваються в Україні і закріплені Конституцією.

Зокрема адміністративна реформа має на меті вдосконалення адміністративного апарату, запровадження чіткої вертикалі ефективної виконавчої влади, зниження рівня її бюрократизації, корумпованості чиновників тощо.

Ця реформа, розпочавшись 1994 р., постанала на науковому і державному рівні (Концепція адміністративної реформи в Україні, проекти Концепції реформи адміністративного права України, Кодексу загальних правил адміністративних процедур). Відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні - це вид політико-правової реформи, яка здійснюється у сфері виконавчої влади і стосується як її організаційної структури, функцій, кадрового забезпечення, так і взаємовідносин з місцевим самоврядуванням [2].

Отже, адміністративна реформа має здійснюватись у кількох напрямках:

1. Формування нових інститутів та інструментів здійснення державного управління, на основі принципів децентралізації і відповідальності, професіоналізму; поліпшення матеріально-технічного забезпечення, а також ліквідації недемократичних і забюрократизованих інститутів.

2. Забезпечення гарантій прав і свобод громадян від свавілля чиновників (право на відшкодування шкоди, завданої неналежним адмініструванням тощо).

3. Створення системи законодавства, яка гарантувала б ефективне здійснення адміністративним апаратом державних функцій, його перехід від тоталітарних до переважно правових методів і форм діяльності.

4. Наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів моніторингу її функціонування.

5. Використання позитивного досвіду адміністративних реформ у зарубіжних країнах, досвіду реформування адміністративного апарату у вітчизняній історії [3, с.3].

Концепція передбачає поетапне здійснення адміністративної реформи (три її етапи), не встановлюючи будь-яких її часових меж, обмежившись вказівкою на те, що ця реформа розрахована на відносно тривалий період її реалізації. На всіх етапах реформи передбачається вживати заходів щодо її законодавчого, кадрового, наукового й інформаційного забезпечення, зміцнення та поновлення фінансово-економічних основ державного управління.

Реформування кожної з гілок адміністративного апарату (центральных органів виконавчої влади, місцевої адміністрації, адміністрації державних підприємств та організацій) має особливості. Високими повинні бути вимоги до професіоналізму державних службовців усіх рівнів, наприклад, при їх атестації тощо. Загалом важливою вимогою є етичність взаємовідносин учасників адміністративних процедур, презумпція правомірності дій і вимог суб'єктів звернення, формування системи управління, близької до потреб людини [4].

Разом з використанням позитивного зарубіжного досвіду в ході реформування органів місцевого самоврядування, слід врахувати позитивний і негативний досвід попередніх адміністративних реформ як у Радянському Союзі, так і в інших країнах [5].

До позитивних явищ, за часів існування Радянського Союзу, належить формування місцевої міліції, що утримується за рахунок коштів місцевих бюджетів (обласного, міського чи районного). Виконками місцевих Рад у 1989-1990 роках почали виділяти зі своїх бюджетних і позабюджетних фондів кошти спочатку на додаткову оплату праці працівників міліції, а потім і на утримання додаткової чисельності міліції [6, с.107; 7, с.233].

Одним із напрямів децентралізації є розширення функцій, повноважень і правових можливостей органів місцевого самоврядування в різних сферах діяльності. Зокрема їх участь в економічних процесах має бути спрямована на досягнення певних соціальних наслідків - задоволення потреб та інтересів територіальної громади, - і проявляється не стільки у розширенні кола об'єктів підприємств, скільки у розширенні засобів і методів впливу на суб'єкти господарювання, використовуючи свій статус органа влади, власника землі, пільгові умови здійснення запозичень та ін.

Ст. 4 Європейської хартії місцевого самоврядування називається «Сфера компетенції місцевого самоврядування», з чого можна зробити висновок, що

Хартія розглядає компетенцію місцевого самоврядування в цілому, а компетенція його органів та посадових осіб є похідною від цього поняття. В.В. Кравченко і М.В. Пітчик також відмічають, що поняття «компетенція територіальної громади» не збігається за своїм змістом з поняттям «компетенція місцевого самоврядування», а співвідноситься з останнім як частина з цілим [8, с. 266], обґрунтовуючи це тим, що компетенція територіальної громади ще не отримала юридичного закріплення в законі, який визначає тільки повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, і що окремі функції місцевого самоврядування реалізуються на регіональному (область) і субрегіональному (район) рівнях [8, с. 267].

Компетенція місцевого самоврядування і його органів визначається принципами, зазначеними у Європейській хартії, ст. 4:

1) встановлення повноважень і функцій місцевого самоврядування («місцевої влади» за хартією) має здійснюватись лише конституційно або законом держави;

2) повнота і виключність повноважень, які не можуть обмежуватись будь-яким іншим органом влади;

3) субсидиарність;

4) право місцевих органів влади на підставі закону здійснювати адміністративно-юрисдикційну діяльність, вільно вирішуючи будь-яке питання, не вилучене із сфери їх компетенції і не віднесене до відання іншого органу;

5) принцип наявності делегованих юрисдикційних повноважень і адаптації їх до місцевих умов;

6) принцип врахування інтересів територіальних громад.

Чільне місце серед усіх проблем, пов'язаних із функціонуванням місцевого самоврядування, займають його предмети відання, під якими в літературі розуміють сфери суспільного життя, певні суспільні відносини, об'єкти управлінської діяльності місцевого самоврядування і його органів та ін. Конституція України визначає об'єкт управління місцевого самоврядування як «питання місцевого значення» (у попередніх законах України про місцеве самоврядування [9; 10] вони називались «питання місцевого життя») у той час як в Європейській хартії це - суттєва частина суспільних справ, хоча їх визначень зазначені акти не приводять. Питання місцевого значення, тобто предмети відання місцевого самоврядування на практиці і теоретично виявили одними із найбільш складних. Вся суть місцевого самоврядування зводиться до самостійного вирішення питань місцевого значення.

Вітчизняна наука не стоїть осторонь актуальних проблем реформування органів місцевого самоврядування і пропонує різноманітні шляхи, зокрема децентралізувати їхню діяльність, а також створити нові структурні підрозділи у їх складі, такі як місцева міліція - якісно новий орган місцевого самоврядування, що працює у тісному зв'язку з громадськістю з обов'язковим законодавчим забезпеченням [11].

Підсумовуючи сказане констатуємо, що найкращим чином структурні системи управління будуть побудовані тоді, коли вони безпосередньо відповідатимуть за реальні результати роботи. Ефективність таких систем можлива за умов відсутності «зайвих» ланок та врахування об'єктивних потреб в існуванні кожної управлінської ланки.

#### *Список використаних джерел:*

1. Артемчук А.В. Реформа органів місцевого самоврядування - шлях до процвітання держави [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.artemchuk.info/mdex.php/articles/12-2010-02-10-08>.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»//Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №24.
3. Концепція адміністративної реформи в Україні//Центр політико-правових реформ. - К.2009.
4. Про поліцію:проект Закону України від 06.09.2012 №5199<sup>VI</sup> (внесений народними депутатами України В.М. Грицаком, В.І. Коновалюком)[Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/snow/565-12>
5. Концепція адміністративної реформи в Україні//Центр політико-правових реформ. - К.2009. - С.3.
6. Організація діяльності поліції зарубіжних країн: навч. посіб. / [Зарасило В. О., Басс В. О., Курилін І. Р., Братков С. І.]. - К. : Акад. управління МВС, 2007. - 250 с.
7. Административное право зарубежных стран// Учебное пособие. Под ред. Козырина А.Н. - М.: Изд. Спартак, -1996. -С.107.
8. Шахов І.М., Андрианов М.І., Додін Є.В. Радянське адміністративне право. (Особлива частина). - С.233.

9. Конституції зарубіжних держав: Учебное пособие / Сост. проф. В.В. Маклаков - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательство БЕК. - 584 с.

10. Нелеп В. Тиждень у маленькому французському селі, або Ще раз про територіальну реформу в Україні. // Голос України. - 24 листопада 2005 р. - № 223.

11. Басс В.О. Організаційно-правові засади створення місцевої міліції в Україні: порівняльний аналіз з діяльністю муніципальної поліції зарубіжних країн: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. О. Басс - К., 2010. - 202 с.

## **МІСЦЕ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЛЮДИНИ І ГРОМАДИ**

## **КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ТА СВОБОД В СИСТЕМІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ**

**Мацькевич Микола Михайлович**, кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ

Практичний досвід свідчить, що існує єдність, взаємозв'язок і взаємозалежність усіх різновидів конституційних прав та свобод, у зв'язку з чим неможливо визначити пріоритет однієї групи прав та свобод над іншими. Найявністю комплексу конституційних прав та свобод є запорукою верховенства інтересів особи над інтересами держави та демократичності суспільства. Так, політичні права складають органічну основу системи демократії та виступають засобом контролю влади. Культурні права та свободи дозволяють реалізувати духовні потреби людини, підвищити рівень її культури, без якої особа не може повноцінно здійснювати особисті та політичні права. Соціальні й економічні права та свободи особи створюють матеріальні та суспільно орієнтовані умови для реальності категорії „правовий статус“.

Основний Закон України підніс права та свободи людини і громадянина на якісно вищий рівень. Усі права людини однаково необхідні для розвитку особистості, а тому будь-які спроби їхнього ранжування є неприпустимими.

Це дає змогу охопити їх систему як єдине ціле, єдиний правовий організм, усі складові якого мають бути узгодженими та взаємодіяти між собою. Основне завдання цієї взаємодії полягає в тому, щоб забезпечити комплексність конституційної регламентації статусу людини і громадянина, тобто взаємопов'язати, по-перше, права та свободи людини і громадянина, по-друге, права та свободи людини і громадянина та їхні обов'язки, і, по-третє, права, свободи та обов'язки людини і громадянина з гарантіями їх реалізації. При цьому вчені наголошують, що система конституційних прав та свобод людини і громадянина складає основу всіх інших прав та свобод, що закріплюються нормами галузевого законодавства [1, с. 173].

Для конституційних прав та свобод людини і громадянина характерні власні система й ознаки, що відрізняють їх від інших прав та свобод. Це означає, що вони наділені верховенством, а також є правовою базою для прийняття всіх інших прав та свобод, які деталізують їх. Права та свободи є нормами прямої дії і мають гарантований захист. Вони базуються на конституційних принципах рівності для кожного та не можуть обмежуватись чи скасовуватись. Система конституційних прав та свобод людини і громадянина є єдиним правовим механізмом, єдиним цілим, усі складові якого мають бути узгоджені та взаємодіяти. Відповідні елементи цієї системи, тобто громадянські, економічні, соціальні та культурні права, займають у ній конкретне місце, визначене їх характером, змістом, суттю або формою. Зокрема культурні права відіграють важливу роль у системі прав та свобод і певним чином взаємодіють з іншими правами особи.

Варто зазначити, що в той же період проблеми формування культурних прав як особливої групи суб'єктивних прав, приділялась увага і на міжнародному рівні. Так, в одному з видань ЮНЕСКО вказувалось, що концепція культурних прав є відносно новою. У минулому культура розумілась як дещо само собою зрозуміле. Про неї велася мова в межах політичних прав індивіда, свободи віросповідання або свободи думки та слова. У ході розвитку концепції політичних прав, було визначено існування „економічних прав» - прав на працю, відпочинок і соціальне забезпечення. Згодом юридична думка опинилася перед необхідністю створення концепції культурних прав. Посилення актуальності концепції культурних прав має численні причини, серед яких усе більш зростаючі у світі процеси індустріалізації та механізації. При збільшенні вільного часу, людина